

viatges

Lancaster,

on es parla català [de vegades]

Jordi **Cornellà** — El nom *Lancaster* sempre provoca una reacció de sorpresa, normalment la gent s'hi atura i comença a pensar perquè li sona. De fet, és possible que aquest estrany efecte psicolingüístic hagi fet aturar els lectors en unes pàgines que, en principi, no prometien gaire res de bo. Si ha estat així, no es preocupin. Al paràgraf següent intentaré explicar perquè els sona, i després, si ho volen, podran continuar llegint tranquil·lament les altres seccions de la revista.

El lector de *Tirant lo Blanch* potser recorden que a la primera part, quan l'heroi va a Anglaterra, hi apareix el duc de Lancaster. Aquest, però, és un motiu massa específic. Qui més qui menys, en canvi, ha sentit parlar alguna vegada de la Guerra de les Dues Roses entre la casa de York i la de Lancaster, tema d'algunes novel·les de Walter Scott i de diverses pel·lícules de Hollywood —com la fletxa negra, basada en una novel·la de Robert Louis Stevenson. Doncs bé, la familiaritat del nom ve d'aquí; l'educació general bàsica i el cinema provoquen aquestes curioses reaccions. Lancaster va guanyar la guerra, però no es nota. Vull dir que la història li ha donat una rellevància que ara com ara no justifica per mèrits propis. Però no avancem esdeveniments. Lancaster és una ciutat petita (50.000 habitants) del nord d'Anglaterra que està a prop del mar d'Irlanda i de la frontera amb Escòcia. El que m'hi ha portat és la universitat, una de les més prestigioses del Regne Unit.

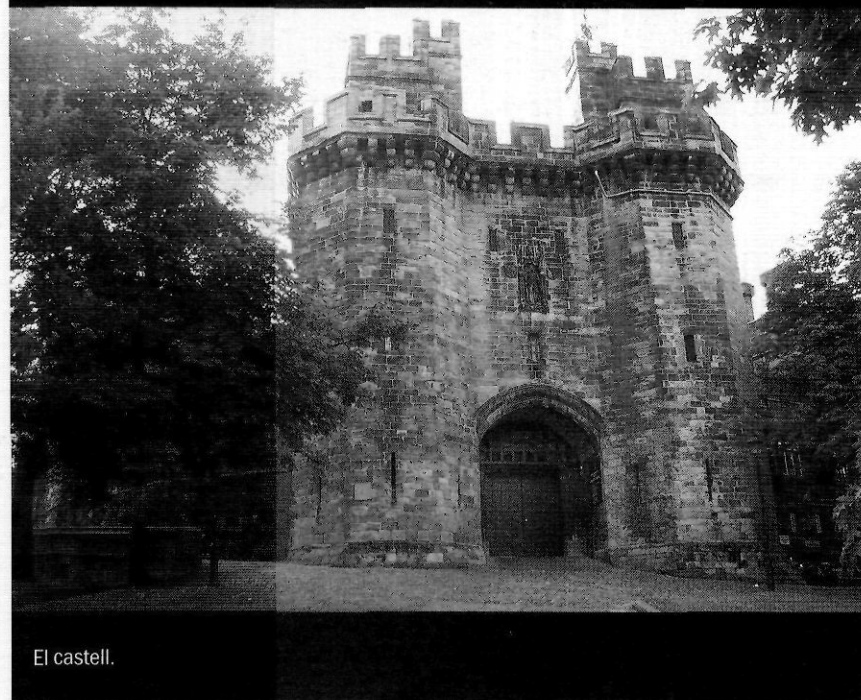
El canal, a pocs minuts del centre de la ciutat.

Alexandra Square, el centre de la universitat.

Al centre a la dreta, la porta que du al Lonsdale College.

El castell.

Una volta pel centre

Lancaster té l'estructura típica de les ciutats angleses: un centre ple de comerços i pubs i una perifèria molt extensa formada per inacabables fileres de cases adossades. De tant en tant hi apareix una petita agrupació de comerços que pot incloure una perruqueria, un *fish and chips*, una estafeta de correus, un supermercat Spar, un quiosc o una bugaderia.

Al cap de pocs dies d'arribar-hi, vaig escriure el següent (a partir d'ara marcaré els fragments extrems del meu dietari en cursiva):

Mentre passejo pel poble sense res a fer —hi he arribat massa aviat— veig que tot, absolutament tot, té un aire del segle XIX. Al centre no hi deuen deixar construir ni enderrocar edificis. Les botigues, moderníssimes, estan situades en locals com a mínim centenaris. L'última tecnologia conviu amb la paret més escrostonada. Les aparences confonen, i entrar en un supermercat és com entrar als encants.

Val la pena passejar-se tranquil·lament pels carrers del centre i gaudir d'un equilibri urbanístic que no és habitual a Catalunya. El millor és dirigir-se cap a Market Square i els carrers de vianants que l'envolten. En aquesta plaça hi ha l'antic ajuntament, reconvertit en un museu que conté les escasses restes romanes que s'han conservat. Una mestra em va explicar que per trobar-ne més caldria excavar sota d'un pàrquing. Als voltants de la plaça hi ha dos dels pubs més acollidors de Lancaster: el Blue Anchor i el Ye Olde John O'Gaunt. El primer, ple d'àncores, xarxes i remes, evoca el passat mariner de la ciutat. És un local gran, tranquil i sense música, com els pubs tradicionals, cosa que s'agraeix si només es vol beure una pinta de cervesa i xerrar una mica. L'O'Gaunt és, amb raó, un dels pubs més coneguts de Lancaster.

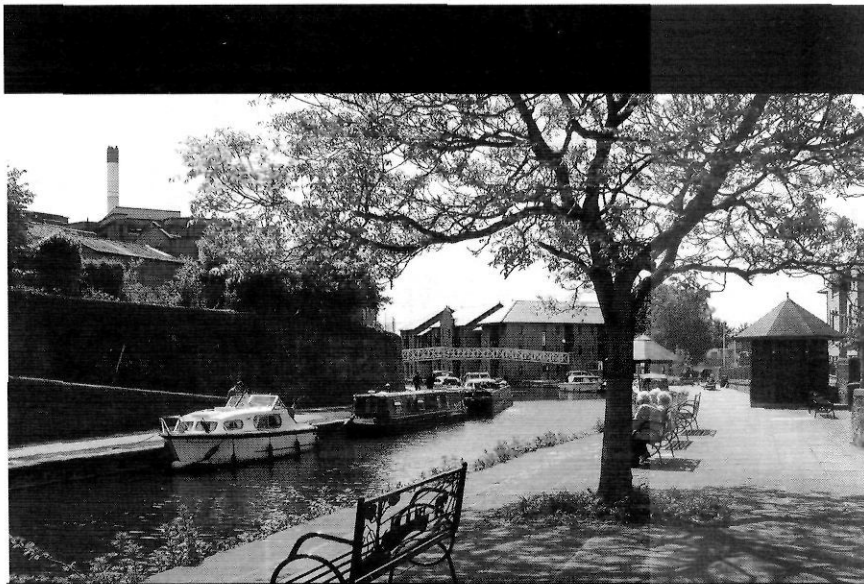
El pub John O'Gaunt està situat en una cantonada de la plaça del mercat, al costat oposat de la biblioteca pública i a vint metres del museu. És un pub tradicional, confortable, ple de fotos i cartells antics. Els músics es posen al costat de l'entrada, on hi ha un banc en forma de ferradura. És un

stage sorprenentment petit, i els músics hi estan molt estrets. Dimarts, jazz. Dimecres, folk. I el diumenge hi ha un grup que interpreta jazz clàssic. Al final de l'actuació, els músics reparteixen salsitxes rostides entre el públic.

El riu Lune ha quedat una mica desplaçat del centre, i el seu pas per Lancaster està desaprofitat. Quan es tracta de passejar, fer fúting o pescar, s'ha d'anar al canal, l'artèria pública que travessa la ciutat. Va ser construït al segle XVIII per ajudar al desenvolupament industrial de la zona, i durant un temps va servir per transportar carbó des de Wigan. La seva explotació comercial va durar poc temps, però gràcies a aquest fracàs ara Lancaster té un embarcador i un passeig de quilòmetres que et porta, en pocs minuts, del centre de la ciutat al camp. A les ribes de canal que passa pel centre hi ha diversos pubs i restaurants. Destaca el Water Witch, que ofereix una ampla varietat de cerveses angleses i estrangeres. Quan fa bo, és tot un plaer asseure's als bancs de fora el pub, de cara al canal, i mirar com passen les barques i els ànecs. Però a la ciutat no tot és tan idíl·lic:

Anant a la universitat hem passat per Newmarket Avenue. Quan tombes a la dreta d'aquest carrer, al tram més alt de la pujada, si fa bon dia s'observen les dues centrals nuclears de Heysham. Són dos cubs grisosos, dues capses de cartró abandonades enmig dels prats on pastura el bestiar.

El nou ajuntament és davant Dalton Square, una plaça amb l'estàtua de la reina Victòria al mig. Aquest any s'hi ha celebrat per segona vegada la processó de Setmana Santa, que per qüestions de pressupost només es pot organitzar un cop cada 10 anys. La pròxima serà el 2013, o sigui que vaig estar prou content de poder-m'hi afegir. La multitud de creences i d'esglésies que hi ha a Anglaterra fa que trobar recursos econòmics per organitzar un esdeveniment com aquest no sigui fàcil. En acabar la processó, el bisbe catòlic va donar la mà a tots els que hi havíem assistit. A Lancaster també hi ha unes quantes festes més regulars, com el festival marítim de Setmana Santa o els focs d'artifici de novembre,

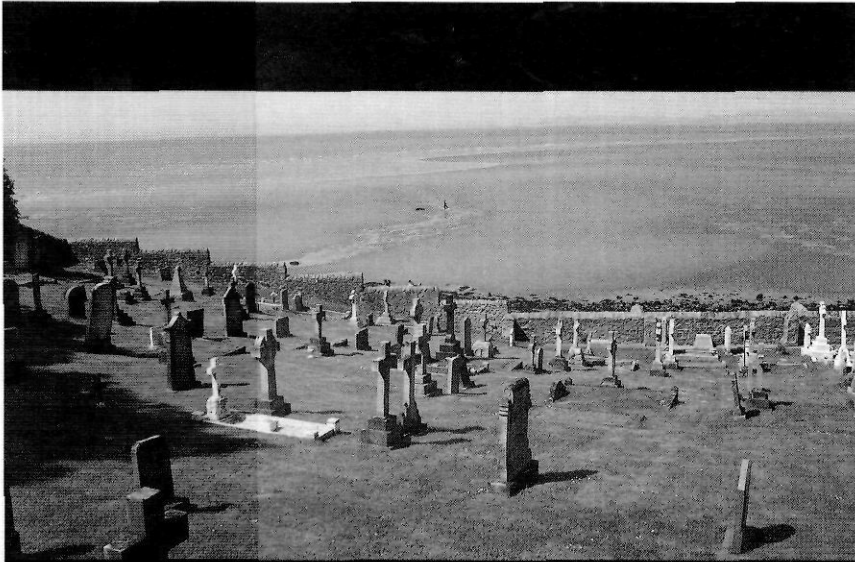
Un matí de dissabte qualsevol passejant pel canal.

El veïnat de Freehold des de la casa on visc.

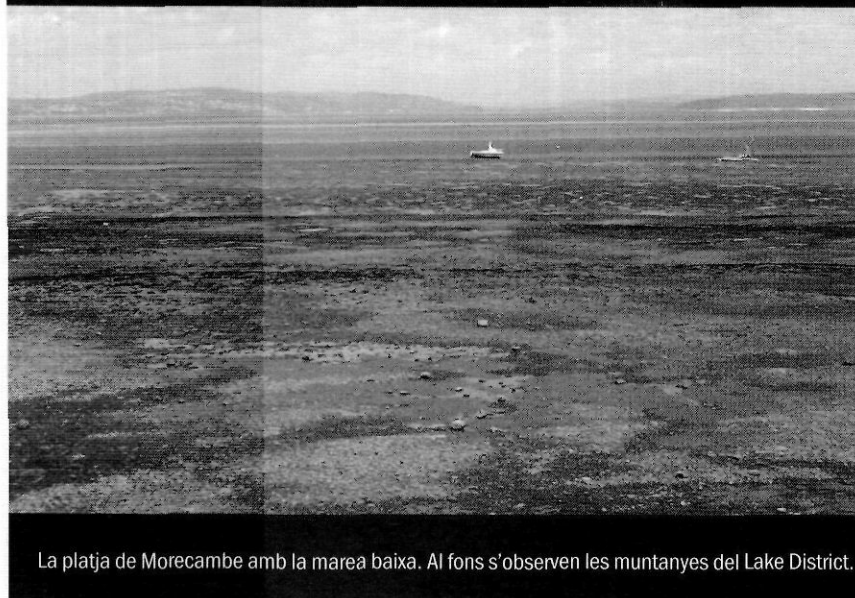
Gavines amb Morecambe al fons.

Heysham. El cementiri de St. Peter amb la badia de Morecambe.

Kendal un diumenge al matí.

La platja de Morecambe amb la marea baixa. Al fons s'observen les muntanyes del Lake District.

molt espectaculars. De concerts n'hi ha cada setmana, especialment de jazz.

En conjunt, sembla que al centre de Lancaster el temps s'hi hagi aturat:

Els seus habitants veuran sempre més les mateixes cases, les mateixes parets i els mateixos portals. Només canviaran, ocasionalment, els rètols dels comerços, però això amb prou feines es notarà. Un anglès de 1900 que es passegés per Lancaster amb prou feines se sorprendria de res. El fet que de nits s'escolta música house en un edifici del segle XIX ja dona una idea del que vull dir.

Aquesta última frase es refereix al Revolution, un club de Lancaster especialitzat en vodka. Els estudiants anglesos surten molt, tres nits o més per setmana, i al carrer sempre hi ha ambient fins a quarts de tres de la nit. Abans de sortir, però, cal tenir en compte que els horaris anglesos són molt diferents dels catalans. Els pubs serveixen beguda fins a les onze —quan sona la campana que indica que en pocs minuts es deixarà de servir beguda— i tanquen a dos quarts de dotze. Els clubs tanquen com a molt tard a les dues. Si es va amb l'hora catalana, doncs, un corre el risc de sortir quan molts dels locals ja estan tancats. Quan els clubs tanquen la gent es dirigeix en massa als *take away* a menjar pizza i hamburgueses, o bé se'n va a alguna de les *house parties* privades que duren fins al matí. Les opcions d'oci alternatives passen pel Dukes, un cinema-teatre on es projecten clàssics i pel·lícules d'arreu del món i pel centre cívic Gregson.

Bruixes, castells i mercaders

Al pujol de Castle Hill hi ha un castell, els banys romans i una església del segle XIV. La història del castell resumeix en bona part la història de Lancaster. Des que els primers pobladors es van establir al fort romà no ha deixat de tenir un pes important en l'evolució de Lancaster. El 1612 s'hi va produir un dels esdeveniments més tristament coneguts de la ciutat: el judici de les bruixes de Pendle. En un judici ple d'irregularitats, malentesos i mala fe, quinze persones —moltes de la mateixa família— van ser condemnades a la forca. El cas, molt estudiat recentment, ha revelat que el motiu de les condemnes va ser el temor

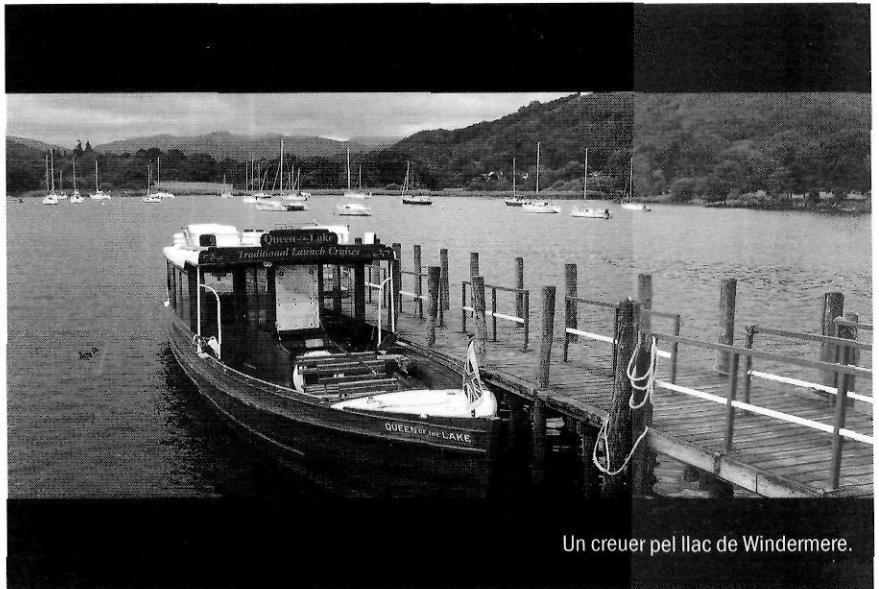
que les bruixes destruïssin el castell amb els seus conjurs.

De fet, l'ombra del castell encara no ha deixat d'amenaçar la ciutat, perquè continua exercint de presó. La primera vegada que hi vaig donar un volt em va sorprendre el filferro espinos que voltava les muralles i la torre, i fins i tot em va costar creure el guia quan ens va explicar que hi complien condemna més de 200 presos. Més d'una vegada que hi he passat per davant he sentit els crits de la gent que, des de fora, intenta comunicar-se amb els familiars tancats a dins. El *tour* guiat pel castell és curt, perquè la seva major part encara està en servei, però permet visitar les antigues sales de judicis i quedar-se tancat durant uns minuts dins dels antics calabossos. A la baixada del castell hi ha el Merchants, un bon local per beure unes pintes i jugar a billar. El 18 de maig en vaig escriure la definició següent: *Pub a peu del castell i amb taules a fora que per dins és una mena de cava de sostre molt baix. És un bon lloc, opressiu, fosc i ple de fum.*

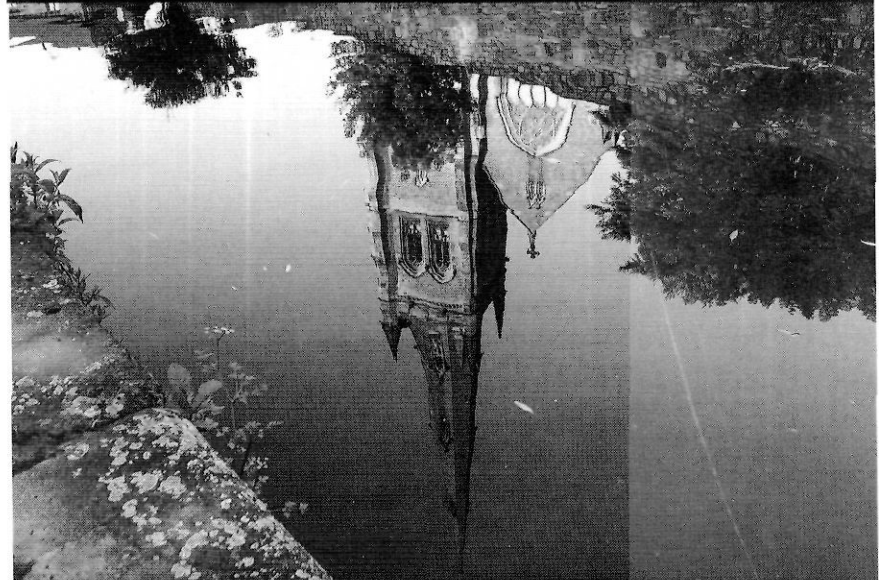
Des de Castle Hill hi ha una bona vista sobre la ciutat. Mirant a l'oest veureu un edifici blanc que sobresurt entre els arbres. És l'Ashton Memorial, l'edifici més alt dels voltants. Es va construir per completar el Williamson Park, una extensió de bosc i gespa que també inclou un hivernacle amb plantes i papallones, la Butterflie House. El Memorial va ser construït el 1907 amb dues funcions: oferir una vista única sobre la vall del riu Lune i la badia de Morecambe i fer perdurar la memòria de Lord Ashton, que en va pagar la construcció.

Al llarg del trajecte em vaig fixar que entre Lancaster i Carnforth no hi ha espais buïts, tot són carrers i casetes, sense parar. I, de tant en tant, una cantonada amb un post office, un supermercat i un pub. En general les cases queden ben integrades a l'entorn. Tot i que estan construïdes en sèrie, s'hi aprecien petits detalls que les diferencien: un lleuger canvi en el color de la pedra, una porta diferent, una vidriera de més, un canvi en els colors i plantes del jardí... A Anglaterra la construcció de cases és l'art dels petits detalls.

Un altre punt d'interès és el Maritime Museum. Lancaster està molt a

Un creuer pel llac de Windermere.

La catedral catòlica reflectida a les aigües del canal.

St. Mary's Parade.

prop de la costa, i el riu Lune va ser suficient per permetre el comerç marítim fins ben entrat el segle XIX. Als segles XVII i XVIII l'orientació marítima cap a Amèrica va afavorir la ciutat, situada a la costa oest, i la comunitat de mercaders —que entre d'altres coses es va dedicar al comerç d'esclaus— va arribar a ser molt poderosa. El declivi del comerç transatlàntic, però, va provocar una forta crisi. L'establiment de la universitat l'any 1964 va provocar l'últim gran canvi en la vida i l'economia de la ciutat.

El mercat és un edifici curiós, un hivernacle circular. A dins, una rampa t'introdueix lentament cap al centre de la terra, i a mesura que baixes vas descobrint les botigues. N'hi ha poques de menjar, però en canvi s'hi troben estores, roba, estris de cuina, discos —de primera i segona mà—, llibres, edredons, obrellaunes, videojocs... [...]. Dins les galeries St. Nicholas Arcades hi ha una botiga molt curiosa on es compra per catàleg. Uns faristols amb uns llibrots enormes duen les fotos i els preus dels productes. Al costat hi ha una pantalla. Cal marcar el número de l'objecte a la pantalla, treure el tiquet, pagar a caixa i esperar que et cridin per megafonia. Mentrestant, et pots assegurar a les fileres de cadires que hi ha davant del mostrador i mirar com els dependents van repartint paquets.

Una de les diferències importants d'Anglaterra respecte a Catalunya és que hi ha menys varietat de botigues. Les grans cadenes han anat fent desaparèixer els petits negocis, i qualsevol producte que vulguem comprar, ja sigui un llibre, un electrodomèstic o una llauna de *baked beans*, probablement l'haurèm d'anar a buscar en un centre comercial estandarditzat. L'altra diferència important és el temps, encara que sobre aquest tema s'ha exagerat molt. Més que la pluja o el fred, el que sobta són els canvis bruscos que hi ha al llarg de l'any en la duració de la nit i el dia. Al nord d'Anglaterra el contrast és especialment fort; a l'hivern, a les quatre de la tarda ja és fosc, mentre que a l'estiu és clar fins a les onze de la nit. De desembre a febrer, quan arribava al despatx encara era fosc, i quan en sortia a les sis o a les set de la tarda també. M'adonava que ja érem de dia quan mirava per la finestra. Això queda compensat quan a

mitjan abril el dia comença a fer-se interminable. Tot i això, encara ningú no m'ha sabut explicar per què a Anglaterra no es fan servir persianes. No hi ha més remei que acostumar-se a dormir amb la llum que filtren les cortines, que no solen ser gaire gruixudes.

La llengua catalana al DELC (Department of European Languages and Cultures)

El panorama ha canviat: tots els arbres de l'avinguda que du al centre de la Universitat estan plens de cartells donant la benvinguda als estudiants de primer curs. Avui la vida al campus s'ha capgirat. Al matí, quan vaig a la biblioteca, sento una fressa eixordadora que ve d'Alexandra Square. Hi ha instal·lada una parada de discos que radia *punk* a tot volum. Em creuo amb una companya de feina i li pregunto què és, allò. Em diu que em tranquil·litzi, que encara no he vist els estudiants beguts. Al llarg del campus hi ha una activitat frenètica. Els estudiants mengen i parlen en grups per tots els racons, i fan llargues cues per obtenir el carnet d'estudiant a la Union's Office i comprar sandvitxos. S'ha acabat la tranquil·litat. A la tarda encara veig coses més estranyes: al pati de Lonsdale hi instal·len un grill i comencen a coure-hi salsitxes. I també hi porten uns quants barrils de cervesa. Quan me'n vaig, cap a les set, veig per la finestra del meu despatx que hi ha una trentena de joves asseguts als bancs de fusta, bevent cervesa i menjant.

Al sud de la ciutat, separat per pastures de vaques i ovelles, hi ha el campus, una microciutat amb tot el necessari per no haver-ne de sortir durant tot l'any acadèmic, si convé. Es diu que el campus es va construir lluny de la ciutat amb l'esperança que creixeria prou per integrar-lo. Els càlculs van fallar, i el campus ha quedat aïllat. La universitat es va construir als anys seixanta, cosa prou evident en l'arquitectura, no gaire reeixida. L'entrada subterrània de la universitat, el conegut *underpass*, està flanquejat pels edificis moderns i imponents de la biblioteca general i la biblioteca John Ruskin. Aquest crític d'art i reformador social és una de les cele-

britats locals, i la biblioteca guarda els seus llibres i manuscrits. En el seu temps va exercir força influència sobre el modernisme català, especialment sobre Maragall i Gaudí.

Plou amb violència, i mentre trec diners del caixer del NatWest em mullo. El vent és molt fort, i l'home dels llibres s'ha d'afanyar a tapar les parades del mig de la plaça amb plàstics. Entro a Lonsdale [...]. Quan surto encara plou, i arribo moll a la parada d'autobús. Durant la tornada no veig res per la finestra de tanta aigua com baixa. Les branques dels arbres piquen amb força contra els vidres.

La universitat és laberíntica, un agregat de passadissos, avingudes i patis construïts entorn d'Alexandra Square i dues avingudes que travessen el campus: la North i la South Spine. L'ordre, però, només és aparent, i sembla com si els edificis s'haguessin construït els un sobre els altres. El campus està molt ben equipat: hi ha agències de viatges, supermercats, videoclub, quiosc, un teatre, sandvitxeries, sucursals bancàries, restaurants, una galeria d'art i moltes cafeteries i bars —on se serveix alcohol. El que m'ha portat a Lancaster es troba al segon pis del Lonsdale College, on hi ha el DELC (Department of European Languages and Cultures). Entre les diverses matèries que poden triar els estudiants hi ha el català. L'any passat 150 alumnes van rebre classes de llengua o cultura catalanes, i ara em toca explicar com pot ser.

No recordo qui ho va dir, però només subscric l'afirmació parcialment: "Si no donem grandesa a la nostra cultura, ningú ho farà per nosaltres". És veritat que la feina més important s'ha de fer des de Catalunya, però seria injust oblidar totes aquelles persones que també s'hi dediquen des de l'estranger. A Lancaster, com a d'altres llocs del Regne Unit, n'hi ha unes quantes. A través del professor de la Universitat de Girona Xavier Pla vaig saber que a Lancaster hi havia una plaça vacant de lector per ensenyar català. És així com em vaig posar en contacte amb Kathryn Crameri i Frederic Barberà, que entre d'altres coses es dediquen a estudiar la literatura catalana contemporània. La connexió Girona-Lancaster ha permès fer intercanvis

L'entrada al campus. A la paret de l'edifici de l'esquerra hi ha l'emblema de la universitat.

Market Street.

North Road.

d'estudiants entre totes dues universitats, i alguns dels meus alumnes han anat a Girona per perfeccionar el seu nivell de català. En la consolidació del lectorat hi ha tingut un paper crucial l'Institut Ramon Llull, l'organisme que s'encarrega de promoure la llengua i la cultura catalanes a l'estranger. L'Institut ha aconseguit crear i subvencionar prop de 100 lectorats arreu del món, i gràcies a aquesta feina el català és present a universitats franceses, alemanyes, americanes, marroquines, hongareses, poloneses, russes, australianes, canadenques, israelianes, cubanes... El català s'ensenya a 22 universitats angleses, i la feina de l'Institut, si tenim en compte l'èxit que ha tingut divulgant la cultura catalana, no és tan coneguda com hauria de ser.

Qui es pot sorprendre del fet que, després de visitar Barcelona o conèixer l'obra de Gaudí o Dalí, un estudiant anglès vulgui aprofundir més en la cultura i la llengua catalana? No hauria d'estranyar-se ningú. La normalitat amb què el català és acceptat al departament, tractat com una llengua més, hauria d'ajudar a entendre que, de fet, on a vegades no tenim les coses clares és a Catalunya. Per desconeixement o incomprensió, sovint no es té en compte el valor de les aportacions que es poden fer a la cultura catalana des de fora. O el valor de tot el que la cultura catalana pot aportar a l'exterior. La naturalitat amb què això s'accepta, com si fos la cosa més natural del món, ens hauria de convèncer que, de fet, és la cosa més natural del món.

La relació amb tot l'estaff és molt bona, i hi ha molt bona disposició envers la llengua catalana. Divendres vaig organitzar una Catalan party per als alumnes que en bona part va ser pagada pel departament. La gent s'ho va passar molt bé, encara que alguns estudiants es van mirar el fuet i el permil amb un cert fàstic. Es va donar la casualitat que al Sainsbury's venien Codorniu d'oferta (3,70 lliures l'ampolla), cosa que va permetre beure cava.

La universitat anglesa és molt diferent de la catalana. La majoria de classes són seminaris amb grups reduïts —no més de 15 alumnes, normalment— en els quals els alumnes han de participar activament. Les lliçons magistrals són escasses, i tot es basa molt en el

debat. Amb aquest sistema es memoritzen moltes menys dades, però en canvi es potencia més l'anàlisi crítica i l'expressió oral i escrita. El sistema de puntuació també és totalment diferent. Va del 35% (nota mínima per aprovar) fins al 70-75%, que seria la matrícula d'honor. La majoria d'estudiants, però, volen aconseguir una nota entre el 60% i el 69%, perquè per algunes feines no s'accepten currículums amb menys d'un 60%. Els estudiants tampoc trien la universitat en funció de la proximitat, sinó segons el prestigi que tingui i el departament on es vulgui estudiar. Això fa que a Lancaster s'hi barrejin alumnes de tota la Gran Bretanya i de tot el món, perquè al campus hi són representades totes les nacionalitats i llengües. L'estudiant del Regne Unit marxa de casa per anar a la universitat i ja no hi torna. La funció que fa, doncs, és molt més complexa que a Catalunya. La part acadèmica és tan important com la vida social, la participació en associacions, festes, equips... Els quatre anys d'estudis superiors són el pas previ a la vida adulta, i a jutjar pels saraus que s'organitzen regularment els aprofiten molt bé.

Durant aquesta setmana he menjat cada dia al Cartmel Restaurant. I ara que ja no hi ha classes, en acabar fem unes partides de billar. I encara que la meua tècnica no és gaire bona en guanyo algunes. El departament està quasi buit, ja no hi ronden els alumnes. Al campus tampoc. Avui ha fet un dia dolent. Després de tanta calor i sol, tocava pluja i fred. Espero que duri pocs dies, però.

Els voltants de Lancaster: Morecambe i Heysham

Fa una setmana vaig anar a Morecambe amb la intenció d'arribar a Heysham caminant. 55 minuts. Culminats en un cementiri. El passeig és llarguíssim, el paisatge sembla pintat per Tanguy. Són les platges terminals de J. G. Ballard. Llargues quan la marea és baixa, fredes i desolades fins i tot quan fa sol. Inacabables, com si no hi hagués mar. A mesura que t'acostes a Heysham les cases donen pas als prats. Al fons del camí hi ha un petit

cap boscos amb una casa arran de mar. Fa pujada, i la perspectiva sobre la badia és bona. El camí acaba en un carreró molt estret i curt que et du al centre de Heysham, un poble poca cosa. Amb un centre descentrat, sense botigues i poc interessant. Entro al museu, que de fet és una petita casa amb uns quants plafons amb la història del poble. Res per ressenyar. Compró unes postals i converso una mica amb les dues senyores que despatxen. Parlem durant uns minuts del passeig, de Heysham i del temps. Les desconcerto: els pregunto quants habitants hi viuen i no ho saben. A la sortida, em demanen que signi el llibre de visites. Ho faig amb convicció. M'han recomanat Saint Peter, que segons diuen és a prop. I ho és. D'entrada no és res sorprenent, una petita pujada boscosa. Poc després es veu el cementiri que volta l'església. Si fas uns quants passos més, veus que el cementiri de l'església està en un penya-segat considerablement alt, penjat sobre la platja. Turner va pintar aquestes vistes. Les làpides del cementiri rodejades de gespa, un cel clar, i, davant, entre les creus, una platja vastíssima que s'acaba en mar. Pintoresc, en el sentit original de la paraula. La tornada per la promenade és ràpida. No ho hauria de dir, però prop de la parada del bus hi ha una gasolinera. Hi entro i hi compro una Coca-cola. La set no em deixava viure.

Quan vaig escriure aquest fragment vaig ser massa dur amb Heysham. Vaig tornar-hi un dissabte a principi de juliol i vaig tenir la sort de trobar-me amb la festa en homenatge als combatents de la segona guerra mundial. El carrer central estava ple de banderetes i parades, i els veterans es passejaven amb els uniformes de guerra. En diferents llocs del poble hi havia quatre bandes que van tocar jazz tot el dia. A qualsevol racó venien te i pastissos casolans, i en una parada hi vaig menjar el millor *roast-beef* que he tastat mai.

Lancaster està a poc més d'una hora de Manchester i Liverpool. La importància històrica i cultural d'aquestes dues ciutats és prou coneguda, i per això em centraré en alguns indrets dels voltants de Lancaster que no ho són tant. Qualsevol persona que arribi a aquesta part d'Anglaterra i vulgui veure el mar d'Irlanda no lamen-

tarà passejar-se pel *promenade* «promenade» —la paraula perdria part del seu efecte si en diguéssim «passeig marítim» «passeig marítim»— de Morecambe Bay —que igualment perdria intensitat si en diguéssim badia de Morecambe. Si pot ser, cal anar-hi diverses vegades, quan el mar està calmat i la platja és llarguíssima, o quan hi ha tempesta i sembla que les onades s'hagin d'emportar el passeig. Morecambe era un centre de turisme molt important al principi de segle, quan va ser anomenada la Nàpols del nord. Quan els vols es van abaratir, però, els estiuejants van preferir la Costa Brava i Morecambe va entrar en una situació de crisi de la qual sembla que no pugui sortir. Si se'n té l'oportunitat, cal anar-hi quan fa bon dia. L'ambient, ple de gent amunt i avall del passeig menjant *fish and chips*, fa oblidar la fama que té de zona amb molta delinqüència. D'altra banda, si us agraden els llibres no passeu de llarg de The Old Pier Book Shop, una llibreria de segona mà laberíntica i caòtica on trobareu de tot. El passeig, que té una dotzena d'escultures representant gavines, fa vuit quilòmetres i permet arribar fins a Heysham, el poble del costat.

El promenade és extraordinàriament llarg, ben conservat i ple de vells hotels tro-nats (en un d'ells un cambrer vell i sec, amb els pòmuls marcats i les mans ossudes, mirava al carrer des de la finestra del primer pis). Al cartell demacrat que anuncia l'establiment hi diu que l'ascensor arriba a tots els pisos. Quant té, 70 o 80 anys? Quin hotel més bo per estar-s'hi uns dies. L'hotel d'«aniràs i no en tornaràs». Tranquil·lament, he anat observant la platja i els espigons que s'endinsen força dins la platja, però que rarament aconseguen arribar al mar... És marronós o ocre, més o menys pàl·lid segons la llum que s'hi reflecteixi o el vent que aixequi les onades. Vora el passeig hi ha el Dome, una cúpula blanca on es fan concerts. L'interior del poble és relativament nou. Totes les cases victorianes es concentren a primera línia. Els cartells dels comerços, colorfils, contrasten amb la patina negra que han agafat les pedres al llarg dels anys. Una combinació cridanera, que barreja vermells i grocs rabiosos amb la pedra del segle XIX.

El Lake District de William Wordsworth

Els vapors que surten dels llacs i els prats després de la sortida del sol, en una temporada calorosa o amb temps humit, pujant a les altures o descendant cap a les valls amb un moviment inaudible, donen un caràcter visionari a tot el que tenen al voltant, i són tan evocadors que ens posen en disposició d'entrar en les sensacions d'aquelles nacions que el consideren deïtats de les muntanyes. I també ens fan simpatitzar amb els qui han cregut que aquestes delicades aparicions eren els esperits dels seus avantpassats. Semblantment a aquests vapors hi ha els núvols llanosos que descansen sobre els pics de les muntanyes, que tenen tonalitats que no són fàcils de reproduir en una pintura [...]. Estan tan plens d'imaginació per al poeta! I l'alçada de les muntanyes de Cumbria és suficient per mostrar diàriament i cada hora exemples d'aquests elements plens de misteri. Aquests núvols, elevant-se resplendents darrera barres rocoses, o afanyant-se a perdre's de vista amb la velocitat del tall més afilat, portaran sovint els habitants a felicitar-se de pertànyer a una contrada de boira, núvols i tempestes, i li faran pensar que el cel d'Egipte i la vacuïtat blava d'Itàlia són un espectacle inanimat i fins i tot trist.

William Wordsworth, *Guide to the lakes* (1835).

A mitja hora de Lancaster hi ha el Lake District, en una enorme reserva natural caracteritzada pels llacs. Més de catorze milions de persones la visiten cada any; és la segona atracció turística d'Anglaterra després de Londres. Amb l'esclat del romanticisme, les vistes espectaculars dels llacs van fer que Lancaster esdevingués un lloc de pas per als viatgers que hi anaven. William Gilpin va popularitzar al segle XVIII el terme pintoresc (una manera de mirar el paisatge com si fos una pintura) en les seves cèlebres descripcions dels llacs.

La zona és plena de camins i llacs. Els diumenges l'autopista M6 s'emplena de cotxes que van a Kendal, Keswick, Ambleside, Windermere o a qualsevol dels llacs de l'àrea. La majoria dels pobles que hi ha són molt petits, i a pesar de la gran quantitat de turisme que atreuen s'ha preservat molt bé l'entorn. Destaca, per

Piragüisme al llac d'Ambleside un dia de juliol.

Priory Church of St. Mary.

Skyline de Liverpool.

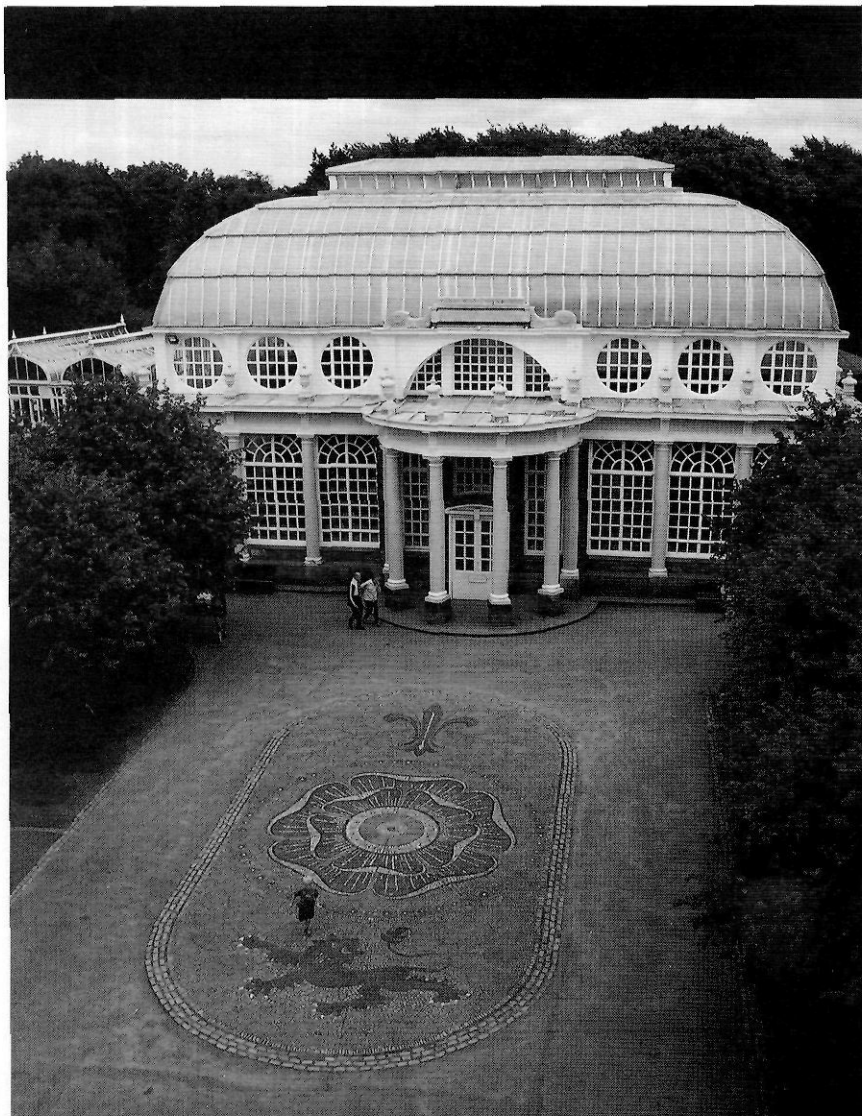
exemple, Grasmere, on es pot visitar la casa on va viure durant uns quants anys el poeta William Wordsworth. També hi ha un museu ple de manuscrits del mateix Wordsworth, Byron i De Quincey que agradarà a tots els aficionats a la literatura. De fet, la poesia de Wordsworth va tenir un paper fonamental en la creació del mite dels llacs, es pot dir que va determinar la manera de veure'ls i parlar-ne durant molt anys.

El que m'impresiona més que qualsevol altra cosa és el to, el color, la pissarra, la pedra, la molsa o, si ho puc dir, l'intel·lecte, l'aparença d'aquesta mena de llocs. L'espai, la magnitud de les muntanyes i salts d'aigua són fàcils d'imaginar abans que un els vegi; però aquest semblant o to intel·lectual sobrepasa tota imaginació i desafia qualsevol record. Aquí hauré d'aprendre poesia i d'ara endavant hauré d'escriure més que mai, empès per la temptativa de ser capaç d'afegir un mite a la bellesa que els esperits més refinats descobreixen en aquests paisatges imponents.

John Keats, *Letters* (1795-1821).

Retornant al que deia al principi, Lancaster no és un d'aquells llocs que es conegui per la seva importància estratègica o cultural, però és ingenu demanar qualsevol mena de grandesa al lloc on es viu. Un cap de setmana a París o una Setmana Santa a Londres potser n'exigeixen, però la vida quotidiana no. Lancaster és una ciutat que no entra dins els circuits habituals del turisme, i això és un avantatge a l'hora de visitar-la. D'una manera o altra, York, Edimburg o Cambridge han quedat convertits en productes que el visitant ja reconeix abans de passejar-s'hi. En canvi no hi ha res que condicioni una visita a Lancaster, excepte un nom que, sense acabar de saber per què, resulta vagament familiar. Això tampoc vol dir que Lancaster sigui més o menys representatiu d'Anglaterra que qualsevol altre poble o ciutat del país. És, simplement, una ciutat tranquil·la on es viu i es treballa raonablement bé, i amb això els que hi resideixen ja en fan prou.

Jordi Cornellà Detrell

La Butterfly House amb la rosa de Lancaster a terra

A pesar del que diu el cartell, a Lancaster de diversió n'hi ha molta. Al fons, l'ajuntament.